

OKULUMU SEVİYORUM

AREL KOLEJİ

AYLIK DERGİ

SAYI: 123

2022

İÇİNDEKİLER

ÇOCUKTA DOĞRULAR VE YANLIŞLAR	2
ÇOCUĞUN RUH VE BEDEN SAĞLIĞI İÇİN CİNSEL EĞİTİMİN ÖNEMİ	5
EVRENSEL AHLAK	8
BENMERKEZCİ DÜŞÜNCE DEN BİREY OLMAYA	12
EVİN YENİ ÜYESİ, KARDEŞİM	17
ÇOCUĞUM ÇOK YARAMAZ	20

AREL Koleji

Merkez Mahallesi, Selahattin Pınar Sokak, No: 3, 34197 Yenibosna-Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 550 49 30 (pbx)-630 35 05 (4 hat) **Faks:** (0212) 550 77 82

e-posta: arel@arel.k12.tr

Okulumu Seviyorum Dergisi-2022 Yayın Kurulu: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

www.arel.k12.tr

ÇOCUKTA DOĞRULAR VE YANLIŞLAR

Anne babalar zaman zaman doğru ve yanlış kavramlarının çocuğun gelişim süreci içinde yürümek ya da konuşmak gibi kendiliğinden geliştiğini düşünürler. Bazı anne babalar ise bunu çocuğa ebeveynlerin aşılması gerektiğini düşünür. Peki doğru olan hangisi? Belki de her ikisi...

İyi ile kötü duygusu her çocukta doğal bir şekilde vardır. Çocuk için belli koşullar sağladığında, doğru ve yanlış ayırmak daha kolay bir hal alacaktır.

Çocuk için bu koşulları birkaç kelimeyle tanımlamak elbette zor ama temel olarak çocuğu çevreleyen ortamın onun ihtiyaçlarına da uyum sağlamış olması gerekir.

Her bebek kendine özgü bir biçimde, tatlı tatlı yaşadığı deneyimleri biriktirmeye ve anneden bağımsız bir kendiliğin var olduğunu duyumsamaya başlar. Sonrasında devreye çocuğun korkuları girer. Bu korkular tamamen ilkel duygulardır. Bebek çılgın atarak ya da ısıarak gösterdiği saldırgan ve yıkıcı dürtülerle, düşüncelerle uyarılır. Bunun üzerine bebek açısından dünya birdenbire ısıran ağızlarla, dişlerle, tırnaklarla ve her türlü tehditle doludur. Bu dönemde annenin işlevi oldukça önemlidir. Anne, çocuk için bu çok şiddetli korkuları ortadan kaldıran koruyucu bir rol üstlenmezse bebeğin yaşadığı dünya korkunç bir yer olur.

Bebek anneyi ısırdığında anne 'ah!' der. Anne bunun kendisine yapılmış bir iltifat olduğunu yani bebeğin uyarılmış sevgisinin tek yolunun bu olduğunu düşünürse her şey daha kolay bir hal alır.

Bebek memeye zarar verebilir hele de ön dişleri çıkmışsa. Ama anne bu ısırığa karşın hayatta kalmıştır. Anne zarar görmemiştir. Bebek bunu görür. Böylece bebek annenin hayatta kalmasıyla endişe ve korkularından da kurtulma şansına sahip olur.

Bebeklere kemik halka gibi sert ve dayanıklı oyuncaklar alındığında bir şeyi istediği kadar ısırabileceğini görür ve

bu onlarda rahatlama hissine sebep olur. Böylece bebek o dönemde gerçek dürtüsel eylemin yanı sıra düşlemleri kullanma becerisini de geliştirme şansını sahip olur. Bu bebeğin gelişiminde önemli bir adımdır ve annenin tutarlı tavrının ve genel güvenilirliğinin bir sonucudur. Ayrıca güvenilir çevresel koşullar daha sonraki gelişim aşamasının ortaya çıkabileceği bir zemin sağlar. Bu sonraki aşama bebeğin ebeveynlerinin mutluluğuna yapabildiği katkıyla ilişkilidir. Anne doğru zamanda oradadır ve bebeğin kendisini hedef alan dürtüsel hareketlerini kabul eder. Ayrıca bu hareketler yalnızca basit tepkiler değildir, gerçekten bebeğin birer parçasıdır. Bu yüzden anne için çok anlamlıdır. Anne bu süreci bu şekilde anlamlandırır ise işler yolunda gidecektir.

Refleks olarak ortaya çıkan gülümseme pek bir anlam ifade etmez ama er geç bebeğin anneye karşı sevecen duygular hissettiğini gösteren bir gülümseme olarak ortaya çıkar. Ardından bebek banyoda anneye su atar, saçından çeker, belli bir şekilde kakasını yapar. Böylece çocuk anneye hediye verdiğini düşünür. Böyle küçük şeyler kendiliğinden olduğunda anne kendisini onarılmış hissetmelidir. Çünkü bu sayede bebek uyarılma anlarında yani içgüdülerin eşlik ettiği deneyimlerde hissettiği tüm kötülüğü ve yıkıcılığı daha gelişmiş bir sorumluluk duygusuyla kabul etmiş olur. Bu anne tarafından kabul görme durumu bebeği bir sonraki gelişim aşamasına ve bütünleşmeye götürür. Annenin bu süreçte bebeği destekleme şekli ve ona karşı tavırları oldukça önemlidir.

Bebek için en önemli içgüdü beslenme deneyimiyle bağlantılı olarak ortaya çıkar ve bu içgüdü; sevgiyle, hoşlanmayla, sevecenlik oyunları ile bütünleşir. Bebek, anneye karşı sergilediği ve aslında verme dürtüsüne işaret eden hareketlerini giderek daha yakından tanır. Ayrıca deneyimleri yoluyla gerçek sevgi içgüdülerinin ortaya çıktığı anlarda, annenin orada olacağını bilir. Tüm bunlar sayesinde içindeki acımasız yıkıcılığın tüm sorumluluğunu kabul etmeye başlayabilir. Böylece

ona kendisini iyi hissettiren ve kötü hissettiren şeyler üzerinde biraz da olsa denetim geliştirebilir. Bu sayede korkuları üzerinde denetim sağlamaya başlar. Kaygıya tahammül edebilecek yapıya ulaşmış olur.

Kaygıya tahammül edilme becerisini ise suçluluk duygusu olarak adlandırırız. Güvenilir çevresel koşullarda yaşayan bir bebekte, güvenin oluşmasıyla beraber suçluluk duygusunun da geliştiğini görebiliriz.

Öte yandan çevre güvenilirlik ve emniyetten yoksun olduğunda mesela anne bebekten uzakta olduğunda, hasta olduğunda ya da belki yalnızca zihni başka şeylerle meşgul olduğunda bebeğin suçluluk hissetme durumunun da yok olduğunu görürüz.

Bebek suçluluk duygusu hissedebilmeye başladığında neyin iyi neyin kötü olduğunu da ayırt edebilecek duruma gelmiş demektir. Bu süreçte söz konusu olan durum ebeveynin ahlak anlayışının bebek tarafından doğrudan devralınması değildir. Aksine yeni bir ahlak anlayışının her birey tarafından yeniden oluşturulması gerekir. Bebeğin neyin doğru neyin yanlış olduğuyla ilgili algısı kesinlikle ebeveynlerinin beklentileriyle ilgili düşüncelerinden etkilenir. Ama daha derinde iyinin ve kötünün anlamı suçluluk duygusuyla bağlantılıdır.

Başka bir deyişle bu durum yıkıcı dürtülerin yol açtığı kaygı ile onarma ve kurma yetisi ve olanağı arasındaki dengeden kaynaklanır.

Suçluluk duygularını azaltan şeyler, bebeğin kendini iyi hissetmesine yol açar. Aslında bebeğin doğuştan gelen ahlaki kaynağını işlenmemiş ilkel korkulardan aldığından anne ve babanın ahlakından çok daha katıdır.

Bebek için yalnızca doğru ve gerçek olan önemlidir.

Ebeveynler olarak çocuğa şükran duygularıyla değil, sırf kibarlık gereği “teşekkür ederim” demeyi öğretiyorsanız işiniz zor olacak demektir.

Bebeğimizin yaşam deneyimlerini şekillendiren bu erken dönemde biz ebeveynlerin güvenilir birer birey olmaları sayesinde çocuğumuzun doğru ve yanlış duygusu gelişir.

Yalnızca ve yalnızca çocuk kendi başına suçluluk duygusu hissedebildiğinde iyi ve kötü hakkındaki düşüncelerimizi öğretmemizin bir anlamı vardır.

Çocuklar büyüdükçe ebeveynlerini taklit etmekten ya da onlara karşı çıkmaktan zevk alırlar, sonuçta her ikisi de iyidir.

- Tuğrul ,Belma, "Cinsel Gelişim Kuramları ve Cinsel Eğitim", Okulöncesi Eğitimcilerle El Kitabı" YAPA Yayınları, İstanbul. 1994.
- Berge, A. Çocuğun Cinsel Eğitimi. (Çeviren: Nazife Müren), Remzi Kitabevi, Yükselen mat. İstanbul, 1969.

ÇOCUĞUN RUH VE BEDEN SAĞLIĞI İÇİN CİNSEL EĞİTİMİN ÖNEMİ

Çocukların büyüme sürecinde cinsel eğitim de çocuğun ebeveynleri tarafından verilmesi uygun olan, diğer ihtiyaç duyduğu eğitimler kadar önemlidir. Çocuğun mahremiyet eğitiminin bir parçasıdır. Çocuğun kendisine ait sınırları bilmesi, vücudunun özel bölgelerini tanıması ve bu bölgeleri korumanın onun için ne kadar önemli olduğu, başkalarının kendi oluşturduğu sınırlarına müdahale etmeden onunla nasıl iletişim kurabileceği gibi birçok konu çocuk cinsel eğitiminin konularıdır. Mahremiyet eğitimi yani daha özel adıyla çocuğa verilecek olan cinsel eğitim konuları, toplumlara, kültürlere, inançlara göre değişebilir. Mahremiyetteki alan veya sınırlar, bireylerin içinde bulunduğu kültüre göre belirlenir.

Cinsel eğitim, çocuğun ruh ve beden sağlığını korur. Bu eğitim, çocuğa bakım veren kişi veya gerekli durumlarda kişilerce de verilebilir. Çocuk, dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren, anne ve babası hayatta ise, ebeveynleri tarafından yaşayacağı hayata bir süreye kadar hazırlanır. Çocuğun yaşantısı anne ve babanın süzgecinden geçerek öğrenmeler sağlar. Çünkü ebeveynlerimize sonsuz bir güven duyarız. Bu nedenle mahremiyet eğitimi, cinsel eğitim çocuğun en yakınları, bakım verenleri tarafından verilmelidir. Çocuğun, bedeninin dokunulmaz oluşu, özel belirlediği sınırlarının ihlal edilmemesi gerektiği bilinci, ebeveynleri tarafından verilecek olan cinsel eğitimle kazandırılır. Özellikle anneler, bu süreçte oldukça önemli rol almaktadır, babalar da aynı şekilde anneye destek olmalı, gerekli yerlerde çocuğa sınır eğitiminde katkıda bulunmalıdırlar. Eğitim verilirken çocuk korkutulmamalı, özel bölgelerine isim takılmadan, etiketlenmeden, şakalar yapılmadan öğretme sağlanmalıdır. Eğitim sırasında sık sık çocuğun duygu ve düşünceleri kontrol edilerek ilenmelidir.

Ebeveynler, Cinsel Eğitimi Nasıl Verebilir?

- Cinsel eğitim, çocuğun 2 yaşını doldurmasından itibaren ebeveynleri veya bakım verenleri tarafından verilmeye başlanmalıdır.
- Bu dönemde çocuğa gelişim dönemine uygun sorumluluklar vererek, planlara katılma ve aile için alınan kararlarda düşüncelerini belirtme, tercih yapma gibi imkânları sunarak çocuğun özgüven gelişimine katkıda bulunulmalıdır. Çünkü öz güveni gelişemeyen çocuk, yetişkinlerden çekindiğinden dolayı her denileni, her istenileni yapan çocuklar olurlar. “Hayır diyemeyen çocuk” ilerde “hayır” diyemeyen yetişkin olabilir. Mahremiyeti ihlal edildiği zaman da kendini koruyamayabilir.
- Çocuğunuzun veya bir başkasının çocuklarını severken, sevginizi dudaktan öpme ve çocuğun mahrem saydığı, özel bölgelerinin sevilmesi dışında davranışlarla göstermeye dikkat edebilirsiniz. Çünkü çocuk, çevresindekilerin bu davranışlarının tekrarıyla, korunması gereken bölgeler bilincini oluşturamayabilir.
- Çocuğun yaşadığı ortamda, evinde çocuğa ait özel bir mekânın bulunması, mekanını kendi istediği düzen, sınır ve kurallarla düzenlemesi sağlanabilir. Bu ayrıcalık, çocuğa aidiyet ve mülkiyet duygusu verme ve çocuğun benlik duygusunun gelişimi açısından oldukça büyük katkılar sağlar. Unutmamak gerekir ki çocukların da bazen yalnız kalmaya ihtiyaçları olabilir.
- Çocuğun iyi dokunma-kötü dokunma ve ikisi arasındaki farkı ayırt etmesi sağlanmalıdır. Çocuğa vücudunun özel bölgeleri tanıtılmalı, öğretilmelidir. Çocuğa özel bölgelerinin gelişimi, onu ilerde nelerin beklediği ile ilgili de ayrıntılı bilgi verilmelidir. Aileler

genellikle “özel bölge” demek yerine “mahrem bölge”demeyi tercih ediyorlar. Daha somut, açıklanabilir olması açısından cinsel eğitimde “özel bölge” kullanılabilir. Aileler dokunuşları öğretirken, çocuk üzerinde (yine sınırların önemini göstererek) veya bir kız-erkek bebek üzerinden öğretebilirler. Çocuk, izin vermediği sürece anne ve babası da dahil olmak üzere kimse ona dokunmamalıdır. İstenmeyen dokunuşlar bir sınır ihlalidir, bu bilinç çocuğa kazandırılmalıdır.

- Çocuk kendisine dokunulduğunda hangi duygusu onu kötü, hangi duygusu iyi hissettiriyor bilir ancak

ifade etmekte güçlük yaşar. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte, çocuğun duygularını tanıması üzerinden de paylaşımda bulunmaları önemli katkılar sağlar. Çocuğa, kendisini olumsuz duygu durumu içinde bulduğu her anı aileleriyle paylaşabileceğine dair güven verilmelidir.

- Çocuk 6 yaşından itibaren kişisel bakımını kendisi yapabilir. Çocuk, ihtiyaç duyduğu her zaman ebeveynlerinden bu konularda yardım isteyeceğinden de emin olmalıdır. Bu nedenle destekleyici bir tutum sergilemek, çocuğun öz bakımını kendisi sağlayabileceğine inanması açısından önemlidir.

- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ahlak Gelişimi, MEB, Ankara 2013
- www.cocukludunya.com
- www.antalyapsikiyatri.com
- www.doktortakvimi.com
- Ppiagetin ahlak kurami

EVRENSEL AHLAK

Çocuklar çoğu şeyi olduğu gibi ahlaki değerleri de etraflarındaki yetişkinleri gözlemleyerek ve onların öğrettikleri sayesinde geliştirmektedir. Doğumdan itibaren özellikle ebeveynlerin değer yargıları ve yaşadıkları toplumun ahlaki yapısı ve kuralları çocuğun da kendi ahlaki değerlerini inşa etmesi için temel sağlamaktadır.

Ahlak gelişimi çocuğun fiziksel, zihinsel ve psikolojik gelişimiyle paralel seyreder. Doğruyu yanlıştan ayırmak, çocuk gelişim sürecinde zaman alan bir durumdur. Çocuğun sayısız deneme ve yanılmaları yanında aile ahlakından aktarılanlar ahlak gelişiminde temel rolü oynayacaktır. Toplumun temeli olan ailenin ahlaki tutumu, çocuğun çevresi ile uyumlu yaşamasını, yanlış davranış ve alışkanlıklardan uzak kalmasını, erdem ve sorumluluk sahibi olmasını sağladığı gibi tam tersi de mümkündür.

Ahlak gelişimi; bireyin toplumun değer yargılarını benimseyerek içinde bulunduğu çevreye uyum sağlamasını ve kendi ilke ile değer yargılarını oluşturmasını amaçlayan bir süreç olarak tanımlanır. Ahlak bireyin doğuştan getirdiği gizli güçlerin etkisi ile toplumda var olan iyi-kötü ya da doğru-yanlış kavramlarının inanç, huy, tutum, alışkanlık, âdet, gelenek, görenek gibi manevi değerleri oluşturan değerlerin tümüdür.

Ahlak gelişiminin birincil hedefi, bireyin evrensel ilkeler, doğru-yanlış, hak ve adalet kavramları doğrultusunda kendi doğrularını ve ilkelerini geliştirmesidir.

Piaget'in Ahlak Gelişimi Kuramı

Piaget'in Ahlak Gelişimi Kuramı zihinsel gelişim konusunda çocukların düşünme şekillerine ilişkin düşüncelerini ele almış ve ona göre çocukların yetişkinlerden oldukça farklı bir düşünce şekline sahip olduklarını söylemiştir. Yani çocukların farklı yaş gruplarında farklı düşünme sistemlerine sahip olduklarını öngörmüştür.

- Ahlak Öncesi Evre (0-7)
- Dışa Bağlı Dönem (Heteronom) (7-11) Somut İşlemler Dönemi
- Özerk Dönem (Otoronom) (11-...) Soyut İşlemler Dönemi

Ahlak Öncesi Evre (0-7)

Okul öncesi döneme denk gelmektedir. Bu evrede kural yoktur.

Dışa Bağlı Dönem (Ahlaki Gerçeklik)(7-11)

Bu dönemin adı çocuğun sadece somut düşündüğü için olayların sadece dışarıdan görülen kısmını fark etmesinden konulmuştur. Çocuğun niyetinden çok daha çok davranışın sonucunda ne oldu bu önemlidir.

Ör: Bir evde iki abla olsun birinci abla 20 bardağı taşıırken yanlışlıkla kırar. İkinci abla ise 2 bardağı sinirlenerek yere fırlatarak kırar. Burada bu evrede olan bir çocuğa göre suçlu olan kişi niyetine bakılmadan niceliğe bakarak 20 bardak kıran abladır. Çünkü en çok bardağı o kırmış en çok o suçludur.

Özerk Dönem (Ahlaki Görecelik)(11-...)

Bu dönemdeki insanlar soyut düşünebildiği için üst düzey ahlaki kararlar verebilirler. Olayların sadece dış taraftan gözükken kısımların değil iç kısımlarını da düşünürler.

Ör: Yukarıda verdiğimiz abla örneğinde bu dönemdeki birey 2 bardağı bilerek kıran ablanın daha suçlu olduğu cevabını verir. Çünkü ablanın niyeti yanlışlıkla kırması değil bilerek kırmasıdır.

İşlem Öncesi Çocuklarda Ahlak Anlayışı ve Gelişimi (2-7 Yaş Aralığı)

Bu yaş grubu çocukları oyunlarındaki kuralları bilinçli farkındalıkla oynamazlar. Bireysel oyunlar oynarlar ve tamamen benmerkezcilerdir. Dönemin içinde yaş büyüdükçe taklit etme davranışları başlar.

Oyunlarını diğer çocukların oyunlarını taklit ederek kurarlar. Oyunlarında hala “benmerkezci” olmalarına karşın, sosyal bir ortamda olmanın temel kurallarını öğrenirler.

4 yaşındaki A'nın, sınıfta legolarla oynadıktan sonra onları yerine kaldıran B'yi görüp taklit etmesi gibi. Bu kurallar, işlem öncesi dönem çocuklarına yetişkinler tarafından yüklenmiştir. Çocuklar kurallara uymanın nedenlerini özümstedikleri için değil, uymak zorunda olduklarına inandıkları için uyarlar. Aynı zamanda bu dönemdeki (2-7 yaş aralığı) çocukların, yalan ve hırsızlık hakkında tamamen somut sonuçlara göre yargıladıkları, suçlunun niyetine hiç önem vermedikleri görülmüştür. Bu yüzden, çocuklara yalan söylemekle yetişkinlere yalan söylemek onların gözünde eşit değildir çünkü yetişkinlere yalan söylemenin maddi sonuçları daha ağırdır ve bu yaş grubuna göre en adil ceza, en çok acı veren cezadır. Örnek olarak kendisine vuran arkadaşını öğretmenine şikâyet eden A; öğretmenin, vuran çocukla konuşup hareketinin yanlış olduğunu anlamasından ziyade, ona en ağır cezaı vermesini beklemektedir.

İşlem Dönemindeki Çocuklarda Ahlak Anlayışı ve Gelişimi (7-12 Yaş Aralığı)

Bu dönem çocuklarında ahlak anlayışı karşılıklı iş birliğine dayanır. Artık çocuk oyunun kurallarının nedenlerini özümsemediği için, yetişkin baskısından uzak bir tavırla kurallara uyar. Özümsemenin etkisiyle artık kurallar sert, değişmez değil aksine; kurallar çocuklara ait olduğu için isterlerse değiştirilebilir kıvamdadır. Bu yaş grubu, benmerkezcilikten çıktığı için başkasının gerçeğini görmeyi önemser. Kuralların ancak hitap eden gruptaki herkes tarafından kabul edilirse değişebileceğini bilir. İşlem öncesi dönemde (2-7 yaş aralığı) olduğunun aksine, bu grup artık niyeti önemsemektedir. Sadece maddi sonuçlara değil, hem suçlunun niyetine hem somut sonuçlara

göre durumu değerlendirebilmektedir. Artık yalan söyleme kavramı yetişkinlerin kurallarını çiğnediği için değil, karşılıklı güven ve sosyal ilişkileri yok edeceği için kötüdür. Yine küçük çocuklar cezayı acıyla bağdaştırırken, bu grup cezanın işlevselliğini değerlendirir. “Cezanın amacı, suçluya suçunun tabiatını hatırlatmak ve onu yola getirmektir.” (Wright, D. Croxen, M.). Bu bağlamda; gruptan çıkarmaktan, çocuğu yoksun bırakmaya, çocuğun yaptığı kötü davranışın kendisine yapılmasından, eleştiriye birçok ceza yöntemi belirlenmiştir.

2 yaşa kadar bencil, kural, sınır ve yasak tanımayan bir çocuk söz konusudur ve tamamen normaldir. 2 yaşındaki çocuğunuz komşu bebeğin elindeki çingırağı benim diyerek alabilir, vermemek için kıyameti koparabilir.

2-6 yaş arasında kuralların farkına varılmaya başlanır ancak amacı ve gereğinin bilincinde değildirler. 3 yaşındaki çocuğunuz büyük olasılıkla arkadaşının oyuncağını elinden kapmayacak, anneye koşarak ondan isteyecek, 4-5 yaşındaki çocuğunuz elindeki oyuncağı arkadaşınınkıyla takas etme yolunu seçecektir.

6-11 yaş aralığındaki çocuk için toplumsal kurallar yetişkinlerin koyduğu ve ne olursa olsun herkesin uyması gereken kurallardır ve içselleştirilememektedir. Niyet ve motivasyondan çok davranışın sonucu önemlidir. Bu dönemde etrafında kendinden büyük çocukları ve yetişkinleri gözlemleyerek toplumsal kuralları ve değerleri öğrenen çocuk için kurallar değiştirilemezdir. Kurala uymamanın sonucu ceza olarak algılanmaktadır ve çocuk bu nedenle kurala uyar. Ahlaki değerler dışarıdan verilen yönerge ve kurallar bütünüdür.

12 yaşından itibaren ise daha farklı bir ahlak anlayışı oluşmaya başlamaktadır. Bilişsel becerileri, empati yeteneği, başkalarının düşüncelerini okuma

becerileri artan aynı zamanda toplumsal işbirliğini öğrenmeye başlayan çocuk karşılıklı saygıya dayalı, kuralların ve ahlaki değerlerin insanların ortak kararları doğrultusunda oluşturulmuş bir sistem bütünü anlamaya başladığı bir süreç başlamaktadır. 12 yaşından itibaren çocuk iyi ve kötüyü belirlemede sonucun yanında niyetin de önemli bir belirleyici olduğunu anlamakta, kuralların gerekirse değiştirilebilir olduğunu anlamaya başlamaktadır.

İnsanlar, ahlak kurallarını bilmesine karşın bu kurallara uymakta güçlük çeker. Bu nedenle çocukların ahlak gelişiminde dikkat edilecek en önemli nokta; küçük yaştan başlayarak ahlak kurallarına inanmalarını, bunlara karşı olumlu bir tavır geliştirmelerini ve bunları uygulama alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır. Her toplumun kendine özgü ahlak kuralları vardır. Her birey, küçük yaştan başlayarak içinde büyüdüğü toplumun ahlak kurallarına göre iyi ve doğru sayılan davranışları yapmayı öğrenir.

Çocuk; ahlak kurallarını, öncelikle anne, baba ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinden öğrenir. Çocuğa iyi davranışın neden iyi, kötü davranışın da neden kötü olduğu açıklanmalıdır. Çocuk büyüdükçe diğer bireylerin duygularını ve toplum kurallarını anlama yeteneğini geliştirir.

Toplum farkı olmadan, tüm dünyanın kabul ettiği ortak ahlak kuralları, evrensel değerlerdir. Yani din, ırk, ülke farkı tanımazlar. Sevgi, yardımlaşma, doğruluk, dürüstlük, insanseverlik, acıma gibi duygular ve davranışlar her toplumda geçerli olan evrensel değerlerdir.

Her bireyin, kendi toplumunun kurallarına ve evrensel değerlere uygun yetiştirilmesi gerekir. Ahlak gelişiminin en üst düzeyi ise kendi toplum kurallarına ve evrensel değerlere uygun, ancak bağımsız olarak doğru karar verme ve buna uygun davranış sergileme yeteneğidir.

Çocuklarda Ahlak Gelişim Nasıl Desteklenmelidir?

Ahlak gelişiminde temel olan çocuğun öğretilen değerleri içselleştirmesidir. Olması gereken çocuğun etrafını gözlemleyerek, sorgulayarak ve öğrenerek kendi değer yargılarını yaratmasıdır. Ahlak gelişimi dışarıdan çocuğa dayatılan bir süreç değil, çocuğun kendi kişilik özellikleri ve değer yargıları ile oluşturduğu bir sistemdir.

Çocuğun ahlak gelişimini desteklemek için:

- Ebeveynler kendi davranışları ile çocuğa örnek olmalıdır.
- Çocuğun bireysel özellikleri dikkate alınmalıdır.
- Doğru ve yanlış neden-sonuç ilişkisi içinde çocuğa gösterilmelidir.
- Yanlış davranışın sonucu yaşatılmalıdır.
- Çocuğun yaşına ve gelişim seviyesine uygun net ve tutarlı kural ve sınırlar konulmalıdır.
- Çocuk ve ebeveyn arasında sağlıklı bir iletişim kurulmalıdır.
- Çocuğun kendini keşfetmesine, öz güveninin gelişmesine ve olumlu benlik algısı geliştirmesine yardım edilmelidir.
- Çocuğun toplum kurallarını gözlemleyebileceği farklı sosyal alanlara girmesi sağlanmalıdır.
- Çocuğa kendi kararlarını verebileceği ve kararlarının sonuçlarını görebileceği bir alan bırakılmalıdır.
- Çocuğun duygusal gelişimi desteklenmelidir.
- Çocuğun empati becerisi geliştirilmelidir.
- Olumlu davranış takdir edilmelidir.
- Ebeveynler pozitif bir disiplin kurmalıdır.

- Selçuk, Z., Eğitim psikolojisi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tümkaya, S., (2008). Dil Gelişimi, M. E. Deniz (Ed.). Erken çocukluk döneminde gelişim içinde, Ankara, Maya Akademi.
- Selçuk, Z. Eğitim psikolojisi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

BENMERKEZCİ DÜŞÜNCE DEN BİREY OLMAYA

Öğrenme süreci araştırma ve keşfetme ile gerçekleşmektedir. Bilişsel olarak da ifade edilen bilginin edinimi, bebeklerin, çocukların ve yetişkinlerin kendi etrafındakiler hakkında tutarlı olarak öğrendiği karmaşık bir olgudur. Bilişsel gelişim insanlara soyut ve somut olarak nedenleri öğrenmelerini, mantıklı düşünmelerini, etrafındakilerle ilgili bilgileri örgütlemeyi sağlamaktadır.

Kişiler arası iletişimi sağlama yollarından biri sözel dil kullanımıdır. Kendini sözcüklerle ifade etmeye başlayan çocuk, kendi özerkliğinin farkına varmaya başlamaktadır. Birinci yaştan son zamanlarına kadar bebeğin ilk sözcükleri ortaya çıkmamasına rağmen, bebek doğumdan itibaren yüz ifadeleri, ağlamalar ve diğer seslerle sözel olmayan şekilde iletişim kurmaktadır. Kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasıdır. Dilin kendine özgü kuralları ve bu kurallar çerçevesinde gelişen bir sistemi vardır. Bu karmaşık sistemin gelişiminde çeşitli görüşler öne sürülmektedir. Bu görüşlerden bir kısmı dil gelişiminde kalıtımın, diğerleri de çevresel etkenlerin daha etkili olduğunu savunmaktadır. Okul öncesi dönem çocuğun dil ve bilişsel gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı bir dönemdir. Çocuk 5 yaşına geldiği zaman yaklaşık olarak 2000 kelime ile ana dilini kullanabilir. Bunun yanında ilk iki yılda görülen bilişsel gelişim çocuğun çevresini tanıma çabalarıyla başlar.

Çocuklarda Bilişsel Gelişim

Biliş terimi içsel zihin sürecini tanımlamaktadır. Zihnin içindeki birçok şeyi kapsayan geniş bir terimdir. Biliş başlığı altına; dikkat, algı, bellek, okuma ve yazma, problem çözme vb. girmektedir.

Çocuk dünyaya geldikten itibaren çevresini tanımaya, olayları anlamlandırmaya çalışır. Çevresini keşfetme çabasına başlar. Keşif çabasında kullandığı esas vasıtalar doğuştan getirdiği duyuşsal ve hareketşel yeteneklerdir.

Bilişsel gelişimin aşamalarından birini, nesnelerin değişmezliğini keşfederek başarır. Bu onun için zorlu ve vazgeçilmez bir süreçtir. Bireyin çevresindeki dünyayı anlamasını ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerde gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar bireyin çevreyi, dünyayı anlama, düşünme yollarının daha kompleks ve etkili hale gelme sürecidir. Çocuk bilişsel gelişim sürecinde içinde bulunduğu sosyal ortamı anlama ve düşünme yeteneğini daha geliştirme sürecindedir.

Bilişsel gelişim kuramında dört temel kural vardır.

Bunlar:

1. Dönemler değişmez bir şekilde belli bir sıra ile ortaya çıkarlar. Evrelerin sırasını değiştirmek mümkün değildir.
2. Dönemler arasında hiyerarşik bir sıralama vardır. Her bir dönem kendisinden önceki evrelerin kazanımlarını da içermektedir.
3. Bireysel farklılıklar söz konusudur. Her birey kendisine göre bir gelişim gösterir.
4. Her dönem için tipik olan gelişim özellikleri vardır.

Jean Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget'e göre bilişsel gelişim, birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Dönemler ilerledikçe, çocukların kavrama ve problem çözme yeteneklerinde niteliksel gelişmeler gözlenmektedir. Piaget'e göre bebekler, şemaları adapte ve organize ederek bir gelişme kaydederler. Bu gelişme onları bir aşamalar düzeni içine götürür. Her bir aşama daha önceki ilerlemeden kaynaklanır ve her aşamada önceki aşamalarda gelişen zihinsel yapıları birleştirir. Piaget, bilişsel gelişimi, biyolojik ilkelere açıklamıştır. Piaget'ye göre gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşiminin bir sonucudur.

Piaget, çocuğun bilişsel gelişimini 4 evrede inceler:

- Duyusal-Motor Dönemi
- İşlem Öncesi Dönem

- Somut İşlemler Dönemi
- Soyut İşlemler Dönemi

Duyusal Motor Dönem (0-2 Yaş):

Bebek bu dönemde kendini dış dünyadan ayrı bir varlık olarak algılayamaz bu nedenle kendi dışındaki nesnelerin deviniminden habersizdir. Refleksif dönemden amaçlı davranışa geçer. Tüm çocuklar doğuştan refleksif davranışlara sahiptir. Dönem ilerledikçe amaçlı davranış göstermeye başlarlar.

İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş):

İşlemler, çocuğun fiziksel olarak yapmadan önce zihnen, akıl yoluyla kabul ettiği faaliyetler bütünüdür. İşlemlerin içselleştirilmesidir. Aynı zamanda mantık ilkelerini ve kesin kuralları üst derecede kendine uydurma ve organize etmedir. İşlem öncesi dönemde, çocuklar, "ben" merkezlidirler. Henüz kendilerinin algıları dışında bir bakış açısı olduğunu anlayamazlar. Çocuk kendisini evrenin merkezinde görür. O olduğu için diğerleri de vardır. Onun istediği doğru olan şeydir. Bu dönemin sonunda bebek, motor ve duygusal etkinliklerinin koordinasyonunu geliştirir, karmaşık olmayan zihinsel işlemler, konuşma ve sembolik düşünce başlar.

2-4 Yaş Arası Dönem:

Dil hızlı gelişir ancak geliştirdikleri kavramlar ve kullandıkları sembollerin anlamları, kendilerine özgüdür, çoğu zaman gerçek değildir. Çocuk, gözünün önünde bulunmayan ya da hiç mevcut olmayan nesne, olay, kişi, varlığı temsil eden semboller geliştirir. Bu yaştaki çocuğun temel özellikleri şunlardır:

- Ben merkezlidir. Bu, bütün yaşam alanına yansır. Oyunlarda, bütün oyuncakların istediği her an elinin altında olmasını, istediğinde verilmesini ister.
- Dili hızla gelişmeye devam etmekle birlikte, henüz tam olarak, duygu ve düşüncelerini ifade edecek, bilişsel ve fiziksel olgunlaşma gerçekleşmemiştir.

- Birden fazla boyutu olan ilişkileri anlamlandıramazlar.
- Sınıflama yapamazlar. İlk öğrendiği hayvan dört ayaklı bir köpek ise, bundan sonra gördüğü bütün dört ayaklılara köpek diyecektir.
- 2-4 yaşlarında çocuk, gözünün önünde bulunmayan ya da hiç var olmayan nesne, olay, kişi ve varlıkları temsil eden semboller geliştirmeye başlar. Bu yaşta sembolik oyun sıkça görülür. Sembolik oyunlar aracılığıyla çocuklar, çatışmalarını ortaya koyabilir ve dengelerini sağlayabilirler.

4-7 Yaş Arası Dönemde:

Bu dönemde çocuk olayları yalnızca geçirdiği yaşantılara bağlı olarak tek yönlü düşünebilmeye başlamıştır ve çocuklar hızla eksik gruplama yapma durumundan yeterli bir sınıflama yeteneğine doğru ilerlerler. Toplama yapabilir hale gelir. Buna ek olarak, büyük gruplar içinde alt bölmeler ve gruplamalar yapabilir. Çocuklar bu dönemde, nesnenin dikkat çekici özelliklerine odaklanmakta diğer özelliklerini

gözden kaçırmaktadırlar. Çocuklar, görüntü değişse de gerçeğin aynı kalacağını anlayamazlar.

Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş):

Çocuğun okula başlamasıyla eşzamanlıdır. Çocuk bu dönemde nesneleri büyüklük, renk, şekillerine göre sınıflandırabilir. Mantıksal düşünce sistemi gelişmiştir, somutlaştırılmış problemleri çözebilir. Mecaz anlama yeteneği henüz gelişmemiştir. Kavramlardaki gizli anlamları çözemez. Adalet, özgürlük, eşitlik gibi soyut kelimelerin manasını tam kavrayamaz.

Soyut İşlemler Dönemi (12 yaş ve üzeri):

Çocukta mantık çerçevesinde düşünme yeteneği gelişmiştir. Soyut problemler çözülebilir, kelimelerdeki gizli anlamlar kavranabilir. Mecazi sözler bu dönemde ergenin ilgi odağındadır. Mizah, espri anlayışı erişkin bireyin düzeyine ulaşmıştır. Mevcut kuralların, prensiplerin ötesinde; kendine özgü prensipler geliştirip başkalarından bağımsız özgün kurallarını oluşturabilir.

ÇOCUKLARDA DİL GELİŞİMİ

Bilişsel gelişimin en önemli süreçlerinden biri de dil gelişimidir. Bilişsel gelişimin devam ettiği dönemlerde çıkardığı seslerin onu bir sonuca götürdüğünü gören çocuk, bu sesleri tekrar ederek çevresindekilerin de bu sesleri pekiştirmesiyle uyarıcı tepki eşlemesi kurarak dili öğrenmeye başlamaktadır. Dil gelişimi bilişsel gelişimin devam ettiği dönem içerisinde gerçekleşir. Dil aynı zamanda düşünme, bellek, muhakeme, problem çözme ve planlama gibi süreçleri kapsayarak bilişsel gelişim dönemi içerisinde gerçekleşmektedir.

Çocuklarda dil gelişimini etkileyen faktörler:

- Çocuğun dil gelişimi mensup olduğu ailenin dili ile aynıdır. Ailenin dil kurallarını benimser. Bu yüzden anne ve babalar çocukları ile bebek gibi konuşmamalıdır. Çocukları ile ve evde konuşurken dil kurallarına uygun olarak konuşmalıdır.
- Çocuk, çevreyi taklit ederek büyür. Çocuk, doğru kelime ve cümleler kurduğunda ödüllendirilmelidir.
- Anne ve çocuk iletişimi artırılmalıdır. Sohbet edilmesi hem dil gelişimini hem de çocuğun topluma hazırlıklı olmasını sağlar.
- Çocuk, çevre ile ne kadar erken iletişime girerse dil gelişimi o kadar fazla olur. Yani çocuğunuzu anaokulu, kreş gibi sosyal topluma erken çıkarmanız dil gelişimini olumlu etkiler.
- Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun dil gelişimi ve sosyal toplumu artacaktır. Bu da çocuğun kaliteli yaşamasını ve başarılı olmasını sağlayacaktır.
- Çocuğun yaşantıları ile eğitim ve oyun gruplara girmesi, gezip görmesi ve düşüncesini söylemesi gibi fırsatlar çocuğun erken ve düzgün dil gelişimini sağlayacaktır.
- Dil gelişiminin çocuğa doğduğu andan itibaren bilinçli olarak verilmesinin gelecekte dil gelişimini arttıracaktır.

• Oyun, çocuğun fiziksel, zihinsel, dil ve sosyal kapasitesinin gelişmesine fırsat verir.

• İşitme engeli olan çocuklarda dil gelişimi çok geç tamamlanır.

• Evde yabancı bir dilin konuşulması, konuşulan dilin kalitesiz oluşu konuşmayı kazanma ve pekiştirme döneminde çocukla ilgilenen birisinin olmaması çocuğun dil gelişimini geciktirir.

• Az konuşulan evde, kitap okunmayan evde çocuk dil gelişimini sağlıklı tamamlayamaz. Çocuk, çevreyle iletişim sonucu ister bilişsel süreçler, ister taklit, isterse model alma gibi yollarla dil kazanımını elde eder. Dil gelişiminin nasıl ortaya çıktığına ilişkin farklı görüşler aşağıda yer almaktadır:

Çocuk bilişsel gelişim sürecinde çevresini tanıma, anlama ve öğrenme çabasıdır. Bu süreçte çocuğun içinde bulunduğu ortam ne kadar zengin olursa o derece bilişsel gelişiminin hızlandığı söylenebilir. Bu durumda okul öncesi dönem çocuğunun eğitim kurumu ya da aile içindeki çevre çocuğun çok yönlü gelişimine katkı sağlayacak ya da gelişimini sınırlandıracaktır. Bu nedenle çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlayacak materyallerle zenginleştirilmiş bir ortam ve dil gelişimine katkı sağlayacak şarkı, türkü, tekerleme, şiir, mani, hikâye gibi etkinliklerin olumlu katkı sağlayacağı düşünülebilir. Resimli kitaplar, çocuğun resimleri betimlemesini ve kendince tanımlayabilmesini, "Oyuncağını getir." gibi basit yönergeleri anlayabilmesi ve izleyebilmesi de bilişsel gelişimine katkı sağlayabileceği söylenebilir. Sağlıklı bir çocuk içinde bulunduğu eğitim ve aile ortamı ile sosyal çevrenin katkılarıyla nitelikli, akademik başarısı yüksek, kendine güveni olan anadilini doğru ve düzgün konuşabilen bir birey olarak toplumdaki yerini alacağı ifade edilebilir.

- Dirim, A. (2003). Çocuk Ruh Sağlığı. Esin Yayınevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2007). Çocuk Psikolojisi, 27. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

EVİN YENİ ÜYESİ, KARDEŞİM

Evde kendine göre düzenini kurmuş, evin tüm ihtiyaçlarının kendisine göre belirlenmesine alışmış bir çocuk için yeni bir kardeşin geliyor olması bir hayli korkutucu ve kabul edilmesi zor bir durum olabilir.

Çocukta oluşan bu kaygıların düzeyi, kabul etmesinin ne kadar zaman alabileceği gibi soruların cevabı öncelikle ebeveynlerin yeni çocuğu karşılama tutumuna ve bunu var olan çocuklarına yansıtmaya biçimlerine bağlıdır. Çocuğun yaşı, mizacı, kişilik özellikleri ve gelişim dönemi özellikleri de elbette diğer belirleyici faktörlerdir. Bazı ailelerde yeni bebek müjdesi, diğer kardeşi, aileleri tedirgin edebilecek düzeyde korkutmayabilir. Ancak hiçte azımsanamayacak çoğunluktaki ailelerde bu süreç hem doğum öncesi hem de doğum sonrası dönemde inanılmaz yorucu geçebilir. Özellikle küçük çocukların yeni kardeşini karşılama süreci, neredeyse her aile için aynı zorlukta geçebilmektedir. Öncelikle ailelerin bebek haberini aldıkları andan itibaren diğer çocuklarına karşı bir sorumlulukları olduğunu unutmamaları gerekir. Bu sorumluluk, ebeveynlerin yeni bebek haberini alabilme haklarının doğallığı kadar, diğer çocuğun da bu haberi alması gerektiğidir. Var olan çocuğa bebeğin haberi verilmeden önce anne ve babanın ortak bir açıklama yapmak için konuşmaları ve bu haberin çocuğa verilmesinden sonraki süreci oldukça iyi yönetebilmeleri gereklidir. Oluşabilecek durumlar için anne ve baba oldukça iyi düşünülmüş, uzun bir planlama yapmalıdır. Bunun için ailelerde önce motivasyon gereklidir. Sonra da çocuğun haberi almasından dolayı yaşadığı endişenin beraberinde getirdiği zorlukları sabırla tolere edebilmek gereklidir. Çocuğun meydana getirebileceği zorluklar elbette olacaktır ve bu bir noktaya kadar gayet doğaldır, çünkü bir çocuk için yeni kardeş ancak ve ancak oyun arkadaşı amacı taşır. Bunun ötesindeki hiçbir şey çocuğu mutlu etmeyecektir. Yeni kardeşin, anne ve babanın sevgisini paylaşmak, ailede artık tek gözdenin o olmayacağı anlamına gelmek olduğunu henüz ilk aşamada düşünemeyecektir.

Aileler Ne Yapmalı?

Yeni bir bebek yapmaya karar vermeden önce, çocuğunuzun bebeğe alışması için ona zaman tanıyabilirsiniz. Çocuğunuza "Yeni bir bebek fikri sende ne hissettiriyor?", "Ailemize yeni bir üyenin katılması fikrine nasıl bakıyorsun?" "Kardeşin olduğunda ailemizde neler olabilir?" gibi sorular sorarak onun yeni bir kardeş fikrine aylar öncesinden hazırlanmasına

zemin oluşturabilirsiniz. Ailelerin burada unutmaması gereken bir nokta, çocuğunuz yeni bir bebek fikri için onay alabileceğiniz birisi değildir. Bu kadar önemli bir mevzuu çocuğunuzun onayına sunmamalısınız. Çocuğa sorduğunuz sorunun cevabı büyük ihtimalle olumsuz olacaktır bu da bazı ailelerin kendilerini yeni çocuk fikirlerinden dolayı kendilerini var olan çocuklarına karşı suçlu hissetme nedenlerinden birisi olabilir. Bu durumda bir uzmandan yardım almanızda fayda vardır.

Bebek kararı aldıktan sonra veya bebeğin anne karnına düşmesinden sonra çocuğunuza uygun masallar okuyabilirsiniz. Bu masallar, yeni bir bebeğin ne kadar güzel olabileceğini, kendisine çok iyi bir arkadaş olabileceğini, ailede çok daha eğlenceli vakitler geçirilebileceğini içeren masallar olmalı. Anne veya baba dönüşümlü aralıklarla çocuğuna bu masalları okuyarak, uygun yerlerde destekleyici sorularla çocuğunu ağabey veya abla olmaya hazırlayabilir.

Çocuğa uygun görev ve sorumluluklar yükleyerek yeni bebeğin gelmesiyle birlikte meydana gelen değişimlerden minimum etkilenmesini sağlayabilirsiniz. Burada dikkat edilmesi gereken çocuğunuzun size olan ihtiyacının bitmemiş olduğudur. Gelişim düzeyine uygun olmayan ve çocuğa ağır gelebilecek sorumluluklar vermekten kaçınmanızda fayda vardır. "Artık büyüdün bunları kendin yapmalısın", "Artık sen bir ağabeysin veya ablasın çocuk gibi davranmamalısın", "Kendi işlerini halledebilirsin, ben çok küçük olduğum için kardeşinin işlerini halletmek durumundayım" "Hanginize yetişebilirim?" gibi çocuğunuzu yalnızlığa sürükleyebilecek ve korkularında haklı olduğunu hissettirebilecek davranış ve tutumlardan kaçınmalısınız.

Çocuğunuzun hayatında büyük değişiklikler yapmamaya özen gösterebilirsiniz. Yapacağınız değişiklikleri olabildiğince bebek kararının çocuğa açıklanmasından önce yapmaya çalışabilirsiniz. Bunlardan bazıları, bebeğin odasını hazırlayabilmek için çocuğunuzun odasının değişikliği, tualete gitme alışkanlığı kazandırma, geceleri kendi odasında uyuma, emzirmeyi bırakma gibi değişiklikler olabilir. Çocuk hayatında yapılan bu değişikliklerin, eve yeni gelecek bir üyeden dolayı yapıldığını anladığında durum hem travmatik hem de istenmeyen birçok olumsuz sonuca yol açabilecek hale gelebilir.

Çocuğunuza bebeğin geliş haberini abartılı bir kutlama yapmadan aynı zamanda durumun kendisi için kaygı

verici olabileceğini düşündürmeden, sakın ve yaşına göre anlaşılabilir bir dille açıklayabilirsiniz. Ailelere burada önerim, bu haberi çocuğunuza geciktirmeden vermenizdir. Komşularınızın, akrabalarınızın bildiği bir müjdeyi, çocuğunuzdan esirgememelisiniz. Bu haberi öğrenmek, sizden sonra en çok çocuğunuzun doğal hakkıdır. Çocuğun durumu daha iyi anlayabilmesi için kendi bebeklik fotoğraflarından destek alabilirsiniz, değişik birçok animasyon videolardan yararlanabilirsiniz. Bu anlatımlar çocuğun belirsizlik içeren bu süreçte güven duymasını sağlar.

Çocuğunuzla anne ve babası olarak eskisi kadar çok zaman geçirin, çocuğunuzla olan rutinlerinizi bozmamaya özen gösterin. Örneğin, eskiden hafta sonu babasıyla parka gidiyordusa yine hafta sonu babasıyla parka gitmesinden mahrum kalmamalı. Belki önceden bunu herhangi bir sebeple unuttuğunuz için kendisini değersiz hissedebilirdi ancak artık yeni bir kardeşin size kendisini unutturduğunu düşünebileceğinden, bu süreçte anne ve baba oldukça dikkatli olmalıdır. Bu gibi durumlar çocuğunuzda kardeş kıskançlığı temellerini oluşturunabilir.

Anne ve babalar yeni doğan çocuklarının telaşına ve hassasiyetine fazlasıyla kapılıp diğer çocuklarının bazı önemli ihtiyaçlarını gözden kaçırabiliyorlar. Yeni bebeğin doğumuyla birlikte diğer çocuğunuz artık eskisinden çok daha hassas ve duyarlı bir hale gelebilir. Bu süreçte anne bebekle ilgilenirken, baba diğer çocuğun isteklerini ve ihtiyaçlarını gidermeye çalışmalı veya baba, bebekle ilgilenirken anne, çocuğunun yine eskisi gibi her zaman yanında olduğunu hissetmesini sağlamalı.

Çocuğunuzun bebeğe alışmasını beklemeye sabrınız olmalı, bu dönemlerde bebeğinizi severken abartıya kaçmamalı ve olabildiğince çocuğunuzun gözü önünde bebeğinizle abartılı temas kurmamaya özen göstermelisiniz. Ancak durumun çocuktan saklı tutulması gereken bir durum olduğunu hissettirmemelisiniz. Ayrıca bebeğinizin ihtiyaçlarını da geri plana hiçbir zaman için atmamalısınız.

Tüm bunların yanında eğer çocuğunuzda duygu ve davranış değişiklikleri gözlemliyorsanız hem doğum öncesi dönemde hem de doğum süreci ve sonrası dönemde çocuğunuz için bir uzmandan destek alabilirsiniz.

ÇOCUĞUM ÇOK YARAMAZ

Yerinde durmayan, söz dinlemeyen, yapma dedikçe yapan çocuklara genellikle "yaramaz" diyoruz. "Çocuğum çok yaramaz, ne yapacağımı bilmiyorum." diyen anne babaların sayısı hiç de az değil. Okullarda ise öğretmenler pek çok öğrenci hakkında bu etiketi kullanarak yakınabiliyor. Yaramaz çocuklarla baş etmek ise yetişkinler için oldukça karmaşık, bilinmez ve yorucu bir konu. Nasıl baş edileceğine geçmeden önce bu çocuklar neden "yaramaz" bunu düşünmek gerekir. Öncelikle şunu anlamak gerekir ki bir çocuğun hareketli, enerji dolu, meraklı olması yaramaz olduğu anlamına gelmez. Bazen çocukların dünyayla ilgili deneyimlerinin ne kadar az, öğrenecek şeylerinin ise ne kadar fazla olduğunu unutuyoruz. Çocukların oyun oynamak istemeleri de yaramazlık değildir. Çocuklar oyun ile kendilerini ifade eder, yetişkin hayatını oyunları sırasında prova ederek deneyimler ve öğrenir.

Aşırı hareketlilik, dikkati toparlayamama, söz kesme, sıra bekleyememe, ardıl talimat alamama gibi davranışların dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğunun belirtileri olabileceğini de unutmamak lazım.

Çocuğun Hayatında Sınırların Önemi

"Yaramaz" olarak adlandırdığımız çocukların pek çoğu aslında sınır problemi olan çocuklardır. Büyürken ailesi tarafından sınır konulmamış ya da yanlış sınır konulmuş çocukların istenmeyen davranışlarının, diğer çocuklara göre çok daha fazla olduğunu görüyoruz.

Pek çok anne baba çocuklarına her istediğini yapma özgürlüğünü vermek istese de tüm çocukların sınırlara ihtiyacı vardır. Belirgin ve istikrarlı sınırların olması çocuğun ileriki yaşamı için oldukça önemlidir. Çocukluk çağında doğru çizilmiş sınırlarla büyümeyen çocuklar, ebeveyn olduklarında kendi çocuklarına da sınır koymakta zorlanırlar. Bu durum hem ebeveyn hem de çocuk için oldukça yorucu bir hal alabilir. Bu yüzden çocuğa sınır koymadan önce belki de biraz kendi sınırlarımızla ilgili çalışabiliriz.

Sınır koyulmamış bir çocuk, uzay boşluğunda süzülen bir nesneye benzetilebilir. Yapılabileceklerin sonu yoktur ama

aynı zamanda her şey belirsizdir. Gidilebilecek yollar ve seçim yapılmasını gerektirecek ayrımlar yoktur. Kocaman bir boşluk vardır ve çocuk bu boşlukta salınır durur.

Sınırları belirlemek, çocuğunuzu başta kızdırabilir fakat sonra çocuğunuzun eskiye oranla çok daha huzurlu ve sakin olduğunu göreceksiniz. Çünkü sınırlar çocuğun hayatında netlik ve istikrarı sağlar. Bir çocuğun kendini güvende hissedebilmesi için en önemli kavramlardandır netlik ve istikrar.

Çocuğum Çok Yaramaz, Ne Yapacağımı Bilmiyorum

- Öncelikle aile bireylerinin tamamının katılımıyla ve elbette çocuğunuzu da dahil ederek evin içinde uyulması gereken kuralları net bir biçimde belirlemelisiniz. Herkesin bu kurallara uyması oldukça önemlidir. "Evde bağırılmayacak." diye bir kural koyduktan sonra anne babanın birbirine bağırarak kavga etmesi, çocuğun umursamayacağı ve bu kurala uymayacağı anlamına gelir.

- Çocuğunuzun oyun oynayabileceği, koşabileceği, enerjisini boşaltabileceği zamanı ve alanı ona sağlayın.

- Bazı zamanlar çocukların aslında yalnızca çevresindekiler tarafından fark edilmek için olumsuz davranışlar sergilediğini görüyoruz. Çocuğunuzu gerekli olan ilgi ve sevgiden onu mahrum etmeyin. Çocuğunuzu takdir edin. Ona vakit ayırın ve değerli olduğunu hissettirin.

- Çocuğunuzun istediği olmadığında ağlama, ısrar etme, bağırma, vurma gibi olumsuz tepkileri olduğunda onu muhakkak yaptığı davranışın yanlış olduğu hakkında uyarın ve ona seçenek sunun. Dışarı çıkarken mont giymek istemeyen küçük bir çocuğa "Dışarı çıkmak için kırmızı montunu mu giymek istersin, mavi montunu mu?" diye sorduğunuzda montsuz çıkmanın bir seçenek olmadığını ona hissettirmiş olursunuz. Aynı zamanda seçimi kendi yaptığı için arzu ettiği özerklik hissini de elde etmiş olur.

- Çocuklara yalnızca yapmaması gereken şeyleri değil, yapması gerekenleri de söyleyin. Bazen çocuklar nasıl

davranmaları gerektiğini bilmedikleri için istenmeyen davranışlarda bulunurlar. Bir çocuğa "Oyuncaklarını dağıtma!" demek pek de etkili bir yöntem değildir. Çocuğun bilmesi gereken şey, oyuncaklarıyla nerede istediği gibi oynayabileceği ve ardından oyuncaklarını tekrar oynamak istediğinde hazır olmaları için toplaması ve yerinde muhafaza etmesi gerektiğidir.

- Sınır koyarken çocuğunuzun da kendine ait sınırları olması gerektiğini unutmayın. Çocuğunuzun bedeni hakkında bilmesi gereken sınırları öğretin, istemediği ve iyi hissetmediği kimsenin ona dokunmasına izin vermeme hakkı olduğunu bilsin. Bir çocuğun, istemediği bir davranışa hayır diyebilmesi gerekir.

- Çocuğunuzun eşyalarını almadan önce ondan izin isteyin. Bu mülkiyet kavramının gelişmesine yardımcı olur. Odasına girerken kapısını çalmak benlik saygısını güçlendirir. Çocuğunuzun da sınır koyabilmesi, sınırlara uyabilmesini destekler.

- Çocuğunuzun olumsuz bir davranışında onu etiketlememelisiniz. Etiketler çocukları düşündüğünüzden daha fazla etkiler. Çocuğunuzu olumsuz davranışından ötürü aşağılamamalı, küçük düşürmemelisiniz.

Çocuğum Çok Yaramaz, Ne Yapsam İşe Yaramıyor

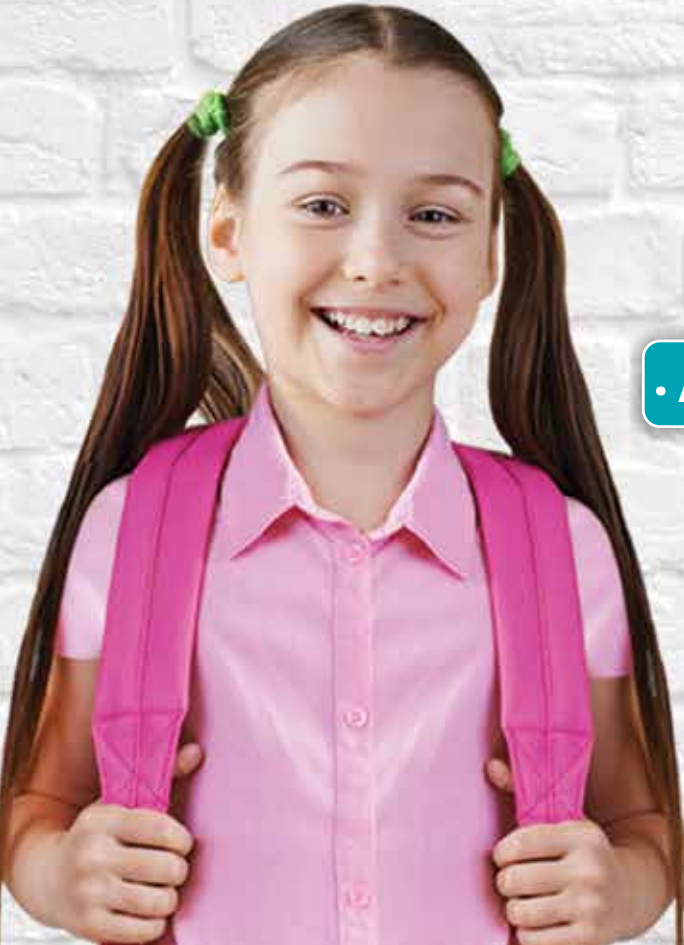
Aslında işin özü, evde sınırlar ve seçenekler olduğunda çocuğun bunun dışında da geçerli olduğunu bilmesidir. Böylece çocuk kurallara uymakta zorluk çekmez. Çocuklar hayatı kendilerine bakan kişilerden öğrenir. Bu nedenle istikrarlı ve net olmak oldukça önemlidir. Koyulan kuralların sizler için de geçerli olduğunu asla unutmamalısınız. Çocuğunuza gereken ilgiyi, dikkati ve sevgiyi vermeniz pek çok sorunun üstesinden gelmenize yardımcı olacaktır. Yine de bu durumun üstesinden gelemediğinizi düşünüyorsanız bir uzmandan destek almanız iyi olacaktır.

AREL KOLEJİ

IB WORLD SCHOOL

**Başarılı Bir Gelecek,
Doğru Tercihle Başlar.**

• Anaokulu

• İlkokul

• Ortaokul

• Anadolu Lisesi

• Fen Lisesi

(212) 550 49 30
www.arel.k12.tr